

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. spalio 9 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūra — Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose — Jurisdikcija ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimas ir vykdymas — Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 — Neteisėtas negrąžinimas — Vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta“

Byloje C-376/14 PPU

dėl *Supreme Court* (Airija) 2014 m. liepos 31 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. rugpjūčio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

C

prieš

M,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (pranešėjas) ir C. G. Fernlund,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į 2014 m. liepos 31 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašymą, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. rugpjūčio 7 d., nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą taikant Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą,

atsižvelgęs į 2014 m. rugpjūčio 14 d. trečiosios kolegijos sprendimą šį prašymą patenkinti,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. rugsėjo 22 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- C, atstovaujamo solisitoriaus C. Walsh, BL R. Costello ir SC D. Brown,
- M, atstovaujamo SC C. Fitzgerald ir BL K. Kelly,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos F. Gloaguen ir F.-X. Bréchet,

* Proceso kalba: anglų.

— Europos Komisijos, atstovaujamos L. Flynn ir M. Wilderspin,

išklausęs generalinį advokatą,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243; toliau – reglamentas), išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant C ir M ginčą dėl jų nepilnamečio vaiko, kuris su savo motina yra Airijoje, grąžinimo į Prancūziją.

Teisinis pagrindas

1980 m. Hagos konvencija

- 3 1980 m. spalio 25 d. Hagoje sudarytos Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (*Jungtinių Tautų sutarčių rinkinys*, 1343 t., Nr. 22514; toliau – 1980 m. Hagos konvencija) 1 straipsnyje nustatyta:

„Šios Konvencijos tikslai yra:

- a) užtikrinti, kad neteisėtai į bet kurią Susitariančiąją Valstybę išvežti ar jose laikomi vaikai būtų greitai grąžinti;

<...>“

- 4 Šios konvencijos 3 straipsnyje nurodyta:

„Vaiko išvežimas ar laikymas laikomas neteisėtu, jei:

- a) pažeidžiamos globos teisės, suteiktos asmeniui, institucijai ar kitai organizacijai atskirai ar kartu, pagal valstybės, kurioje vaikas nuolat gyveno prieš pat jį išvežant ar laikant, įstatymus; ir
- b) jei išvežimo ar laikymo metu tomis teisėmis buvo kartu ar atskirai naudojamosi arba būtų buvę naudojamosi, jei vaikas nebūtų išvežtas ar laikomas.

Globos teisės, nurodytos a punkte, gali būti suteiktos pagal įstatymą arba teismo ar administracinės institucijos sprendimu, arba pagal susitarimą, turintį teisinę galią pagal tos valstybės įstatymus.“

- 5 Šios konvencijos 12 straipsnyje numatyta:

„Jei vaikas yra neteisėtai išvežtas arba laikomas, kaip nurodyta 3 straipsnyje, ir jei pradedant procesą Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra vaikas, teismo ar administracinėse institucijose dar nėra praėjęs vienerių metų terminas nuo tos dienos, kai vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar laikomas, bylą nagrinėjanti institucija nurodo vaiką tuojau pat grąžinti.

<...>“

- 6 1980 m. Hagos konvencijos 19 straipsnis suformuluotas taip:

„Pagal šią Konvenciją priimtas sprendimas grąžinti vaiką nėra laikomas lemiamu iš esmės sprendžiant vaiko globos klausimus.“

Sąjungos teisė

- 7 Reglamento 12 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Jurisdikcijos pagrindai, susiję su tėvų pareigomis, nustatyti šiame reglamente, yra suformuluoti kuo labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų. <...>“

- 8 Pagal reglamento 2 straipsnį:

„Šiame reglamente:

<...>

- 7) „tėvų pareigos“ – visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu; [jos pirmiausia apima globos ir bendravimo teises];

- 8) „tėvų pareigų turėtojas“ – kiekvienas asmuo, turintis tėvų pareigas vaikui;

- 9) „globos teisės“ apima teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą;

<...>

- 11) „neteisėtas [vaiko] išvežimas ar negrąžinimas“ – tai vaiko išvežimas ar negrąžinimas tais atvejais, kai:

- a) tuo pažeidžiamos globos teisės, įgytos teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo, [prieš pat išvežimą ar negrąžinimą, teisę];

ir

- b) jei išvežimo ar negrąžinimo metu globos teisėmis buvo faktiškai naudojamosi drauge ar jų su niekuo nesidalijant arba jomis taip būtų [būtų buvę] naudojamosi išvežimui ar negrąžinimui [jei nebūtų buvę išvežimo ar negrąžinimo]. Laikoma, kad globa yra įgyvendinama kartu, kai pagal teismo sprendimą ar įstatymų nustatyta tvarka vienas [iš] tėvų teisių turėtojas [turėtojų] negali spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos be kito tėvų pareigų turėtojo sutikimo.“

- 9 Reglamento II skyriuje nustatytos jurisdikciją reglamentuojančios teisės normos; jo 1 skirsnyje, kuriame yra 3–7 straipsniai, numatytos jurisdikcijos taisyklės, taikomos santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimo negaliojančia bylose; jo 2 skirsnyje, kuriame yra 8–15 straipsniai, numatytos jurisdikcijos taisyklės, taikomos su tėvų pareigomis susijusiose bylose, o jo 3 skirsnyje, kuriame yra 16–20 straipsniai, įtvirtintos bendrosios nuostatos.

10 Reglamento 8 straipsnyje „Bendroji jurisdikcija“ nurodyta:

„1. Valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje.

2. Šio straipsnio 1 daliai taikomos 9, 10 ir 12 straipsnių nuostatos.“

11 Reglamento 9 straipsnio „Nenutrūkstant vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos [teismų] jurisdikcija“ 1 dalyje nurodyta:

„Tais atvejais, kai vaikas teisėtai persikelia iš vienos valstybės narės į kitą ir įgyja ten naują nuolatinę gyvenamąją vietą, [nukrypstant nuo 8 straipsnio] vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismai tris mėnesius nuo persikėlimo išlaiko jurisdikciją, kad pakeistų sprendimą dėl bendravimo teisių, priimtą toje valstybėje narėje iki vaiko persikėlimo, jeigu bendravimo teisių turėtojo pagal tą teismo sprendimą dėl bendravimo teisių nuolatinė gyvenamoji vieta ir toliau išlieka vaiko buvusios nuolatinės gyvenamosios vietos valstybėje narėje.“

12 Reglamento 10 straipsnyje „Jurisdikcija vaikų grobimo atvejais“ numatyta, kad vaiką neteisėtai išvežus ar neteisėtai jo negrąžinus, valstybės narės, kurioje vaikas prieš pat neteisėtą išvežimą ar neteisėtą negrąžinimą turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teismai išlaiko savo jurisdikciją, išskyrus atvejus, kai tenkinamos kitos šiame straipsnyje numatytos sąlygos.

13 Šio reglamento 11 straipsnio „Vaiko grąžinimas“ 1 dalyje numatyta:

„Tais atvejais, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija prašo valstybės narės teismą priimti sprendimą remiantis [1980 m. Hagos konvencija] sugrąžinti neteisėtai išvežtą ar kitoje, nei jis nuolat gyveno valstybėje narėje, [neteisėtai] laikomą vaiką [sugrąžinti į kitą, nei jis nuolat gyveno prieš pat neteisėtą išvežimą ar negrąžinimą, valstybę narę neteisėtai išvežtą ar neteisėtai tokioje valstybėje laikomą vaiką], taikomos šio straipsnio 2–8 dalys.“

14 Pagal reglamento 12 straipsnį: „Jurisdikcijos prorogacija“:

„1. Valstybės narės teismai, kuriems pagal 3 straipsnį yra suteikta jurisdikcija nagrinėti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) arba santuokos pripažinimo negaliojančia, turi jurisdikciją bet kurioje byloje dėl su tėvų pareigų, susijusiose su tuo pareiškimu [spręsti bet koki klausimą dėl tėvų pareigų, susijusį su tokiu pareiškimu], jeigu:

a) bent vienas iš sutuoktinių turi tėvų pareigas vaikui;

ir

b) tokiai teismų jurisdikcijai, teismui priėmus bylą savo žinion, aiškiai išreikštu ar kitoku nedviprasmišku būdu pritarė abu sutuoktiniai ir tėvų pareigų turėtojai, ir ji labiausiai atitinka vaiko interesus.

2. Pagal šio straipsnio 1 dalį suteikta jurisdikcija baigiasi, kai tik:

a) teismo sprendimas priimti arba atmesti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimo negaliojančia tapo galutinis;

b) tais atvejais, kai byla dėl tėvų pareigų [dar] nagrinėjama dieną, nurodytą a punkte, teismo sprendimas šiose bylose [tokioje byloje] tapo galutinis; arba

c) šios dalies a ir b punktuose nurodytos bylos užbaigiamos dėl kitos priežasties.

3. Valstybės narės teismai taip pat turi jurisdikciją tėvų pareigoms kitose bylose, nei nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, jeigu:

- a) vaikas turi esminį ryšį su ta valstybe nare, pavyzdžiui, dėl to, kad vienas iš tėvų pareigų turėtojų toje valstybėje narėje turi nuolatinę gyvenamąją vietą arba kad vaikas yra tos valstybės narės pilietis;

arba [ir]

- b) teismų jurisdikcijai, teismui priėmus bylą savo žinion, aiškiai išreikštu ar kitoku nedviprasmišku būdu pritarė visos bylos šalys, ir ji labiausiai atitinka vaiko interesus.

<...>“

- 15 Reglamento 19 straipsnyje „*Lis pendens* ir su jomis susiję ieškiniai“ numatyta:

„1. Jeigu tarp tų pačių šalių skirtingų valstybių narių teismuose iškeltos bylos dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimo negaliojančia, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, savo iniciatyva sustabdo nagrinėjimo procesą, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.

2. Jeigu skirtingų valstybių narių teismuose iškeltos bylos dėl tėvų pareigų to paties vaiko atžvilgiu ir tuo pačiu ieškinio pagrindu, teismas, kuriame buvo vėliau iškelta byla, savo iniciatyva sustabdo nagrinėjimo procesą, kol nustatoma pirmojo teismo jurisdikcija.

<...>“

- 16 Reglamento III skyriuje nustatytos vienoje valstybėje narėje priimtų sprendimų pripažinimą kitose valstybėse narėse ir jų vykdymą reglamentuojančios teisės normos. Reglamento 24 straipsnyje „Draudimas peržiūrėti kilmės valstybės narės teismo jurisdikciją“, kuris yra pripažinimui skirtame šio skyriaus skirsnyje, nustatyta:

„Kilmės valstybės narės teismo jurisdikcija negali būti peržiūrima. Tikrinimas, ar tai atitinka viešąją tvarką, kaip nurodyta 22 straipsnio a punkte ir 23 straipsnio a punkte, negali būti taikomas jurisdikcijos taisyklėms, išdėstytoms 3–14 straipsniuose.“

- 17 Reglamento 28 straipsnio, esančio III skyriaus 2 skirsnyje, skirtame prašymui paskelbti teismo sprendimą vykdytinu, 1 dalyje numatyta:

„Valstybėje narėje priimtas ir joje vykdytinas bei įteiktas teismo sprendimas dėl tėvų pareigų vaikui yra vykdomas kitoje valstybėje narėje tada, kai suinteresuotos šalies prašymu jis buvo pripažintas joje vykdytinu.“

Airijos teisė

- 18 Iš sprendimo, kuriuo prašoma priimti prejudicinį sprendimą, matyti, kad Airijos teisėje 1980 m. Hagos konvencija įgyvendinta 1991 m. Įstatymu dėl vaikų grobimo ir su globos teisėmis susijusių sprendimų vykdymo (*Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991*), būtent jo redakcija, taikyta pagrindinės bylos faktinių aplinkybių klostymosi metu (toliau – 1991 m. Įstatymas dėl vaikų grobimo ir su globos teisėmis susijusių sprendimų vykdymo). Šis įstatymas buvo iš dalies pakeistas 2005 m. nutarimu, susijusiu su Europos Bendrijomis (su santuoka ir tėvų pareigomis susiję sprendimai)

[*European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005*], siekiant, kad į šį nutarimą būtų atsižvelgta bylose, kuriose taikoma 1980 m. Hagos konvencija ir kurios susijusios su valstybėmis narėmis.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 19 Prancūzijos pilietis C ir Jungtinės Karalystės pilietė M 2008 m. gegužės 24 d. susituokė Prancūzijoje. 2008 m. liepos 14 d. taip pat Prancūzijoje jiems gimė vaikas. Kadangi tėvų santykiai sparčiai blogėjo, 2008 m. lapkričio 17 d. M pateikė prašymą nutraukti santuoką. Tėvas ir motina Prancūzijoje tiek prieš priimant sprendimą nutraukti santuoką, tiek jį priėmus ir tėvui kreipusis į *High Court* (Airija) su prašymu grąžinti vaiką į Prancūziją inicijavo kelis su vaiku susijusius procesus. Siekiant atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo klausimus svarbus tik sprendimas nutraukti santuoką ir vėliau susiklosčiusios faktinės aplinkybės ir vykę procesai.

Sprendimas nutraukti santuoką, vėliau susiklosčiusios faktinės aplinkybės ir vėlesni teismo procesai

- 20 2012 m. balandžio 2 d. sprendimu Angulemo apygardos teismas (*Tribunal de grande instance d'Angoulême*) (Prancūzija) nutraukė santuoką dėl abiejų sutuoktinių kaltės (toliau – 2012 m. balandžio 2 d. sprendimas). Šiame sprendime, nurodžius, kad santuoka nutraukta nuo 2009 m. balandžio 7 d., numatyta, kad tėvų valdžią vykdys bendrai abu tėvai ir kad vaikas nuo 2012 m. liepos 7 d. nuolat gyvens su motina; jame taip pat nustatyta tėvo bendravimo su vaiku teisė tėvų nesutarimo atveju, numatant skirtingą tvarką tuo atveju, kai motina iškuria Prancūzijoje, ir tuo atveju, kai išvyksta iš Prancūzijos tam, kad apsigyventų Airijoje. Šiame sprendime konkrečiai pažymėta, kad motinai leidžiama „įsikurti Airijoje“, o šio sprendimo rezoliucinėje dalyje nurodyta, kad jame „numatytos su vaiku susijusios nuostatos vykdytinos laikinai“.
- 21 2012 m. balandžio 23 d. C šį sprendimą apskundė. Apeliacinį skundą jis pateikė tik dėl susijusių su vaiku priemonių ir jam skirto nurodymo avansu sumokėti M tam tikrą sumą, atsižvelgiant į jai priklausančią bendro turto dalį. 2012 m. liepos 5 d. Bordo apeliacinio teismo (*Cour d'appel de Bordeaux*) (Prancūzija) pirmasis pirmininkas atmetė jo prašymą sustabdyti laikiną minėto sprendimo vykdymą.
- 22 2012 m. liepos 12 d. M išvyko su vaiku į Airiją, ten abu gyvena iki šiol. Sprendime, kuriuo prašoma priimti prejudicinį sprendimą, nurodyta, kad M neįvykdė 2012 m. balandžio 2 d. sprendimo nuostatų dėl tėvo bendravimo su vaiku teisės.
- 23 2013 m. kovo 5 d. sprendimu Bordo apeliacinis teismas panaikino 2012 m. balandžio 2 d. sprendimo dalį dėl vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaiku teisės bei reikalavimo sumokėti avansą atsižvelgiant į bendro turto dalį. Minėtas teismas nurodė, kad vaikas turi gyventi su tėvu, ir numatė motinos bendravimo su vaiku teisę.
- 24 2013 m. kovo 31 d. C, be kita ko, remdamasis tuo, kad M atsisako atiduoti vaiką, kreipėsi į Njoro apygardos teismo (*Tribunal de grande instance de Niort*) (Prancūzija) Šeimos bylų skyrių su prašymu perduoti jam vienam tėvų valdžią, nurodyti grąžinti vaiką į jo gyvenamąją vietą, o už šio įpareigojimo neįvykdymą numatyti baudą ir uždrausti vaikui išvykti iš Prancūzijos negavus tėvo sutikimo. 2013 m. liepos 10 d. Njoro apygardos teismo Šeimų skyrius patenkino C reikalavimus.
- 25 2013 m. gruodžio 18 d. C, remdamasis reglamento 28 straipsniu, kreipėsi į *High Court* su prašymu pripažinti 2013 m. kovo 5 d. Bordo apeliacinio teismo sprendimą vykdytinu. Šis prašymas buvo patenkintas, tačiau M, 2014 m. sausio 7 d. pateikusi dėl šio sprendimo kasacinį skundą (jis šiuo metu nagrinėjamas Kasaciniame teisme, *Cour de cassation*, Prancūzija), 2014 m. gegužės 9 d. pateikė *High Court* prašymą sustabdyti vykdymo procedūrą.

High Court sprendimas ir sprendimas, kuriuo prašoma priimti prejudicinį sprendimą

- 26 2013 m. gegužės 29 d. C, remdamasis Hagos konvencijos 12 straipsniu, reglamento 10 ir 11 straipsniais ir 1991 m. Įstatymu dėl vaikų grobimo ir su globos teisėmis susijusių sprendimų vykdymo, kreipėsi į *High Court* siekdamas, kad būtų nurodyta grąžinti vaiką į Prancūziją ir kad būtų pripažinta, jog motina jį neteisėtai laikė Airijoje.
- 27 2013 m. rugpjūčio 13 d. sprendimu *High Court* atmetė šiuos reikalavimus. Jis iš esmės nurodė, kad vaikas buvo išvežtas į Airiją teisėtai, nes tai padaryta remiantis išvežti leidžiančiu Prancūzijos teismo sprendimu, kad prašymas sustabdyti 2012 m. balandžio 2 d. sprendimo laikiną vykdymą atmestas, kad pastarasis sprendimas yra galutinis, nes jis nėra nei nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, nei laikino pobūdžio ar tam tikram laikui skirtas sprendimas, ir kad per reglamento 9 straipsnyje numatytą trijų mėnesių terminą jis apeliacine tvarka nebuvo pakeistas ar panaikintas. Tuo remdamasis minėtas teismas padarė išvadą, kad vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta netapo sąlyginė dėl to, kad C dėl minėto sprendimo pateikė apeliacinį skundą ir kad sprendimas minėto teismo nagrinėjamoje byloje iš esmės priklausė nuo faktinių aplinkybių vertinimo, nes atsižvelgiant į tai, kaip suprantama sąvoka „nuolatinė gyvenamoji vieta“, nebuvo kliūčių šią vietą pakeisti, o reglamente numatyta situacija, kai nuolatinė gyvenamoji vieta pakeičiama prieš perduodant jurisdikciją. Atsižvelgęs į faktines aplinkybes *High Court* nusprendė, kad nagrinėjamu atveju vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta yra Airijoje ir taip yra nuo to momento, kai motina jį išvežė į Airiją turėdama tikslą apsigyventi šioje valstybėje narėje.
- 28 2013 m. spalio 10 d. C šį sprendimą apskundė. Be kita ko, jis teigė, kad tai, jog į Airiją vaikas išvežtas teisėtai, nereiškia, kad pasikeitė jo nuolatinė gyvenamoji vieta, kad teisėto išvežimo atveju neatmestinas neteisėtas negrąžinimas, kad 2012 m. balandžio 2 d. sprendimo vykdymas buvo laikinas, taigi, apribotas dėl šio sprendimo pateikto apeliacinio skundo nagrinėjimo laikotarpiu, kad motina Prancūzijos teismams nurodė, jog norėtų užtikrinti vaiko globos teises Airijoje, kad ji niekada neginčijo Prancūzijos teismų jurisdikcijos ir netvirtino, kad pasikeitė vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, kad šie teismai aiškiai norėjo išlaikyti jurisdikciją spręsti dėl globos teisių, kad Airijos teismai privalo laikytis Prancūzijos teismų, į kuriuos kreiptasi pirmiausia, sprendimų ir kad šie teismai išlaiko jurisdikciją spręsti dėl globos, ir, galiausiai, kad *High Court* klaidingai aiškino reglamento 9 straipsnį.
- 29 Atsakydama į tai M, be kita ko, teigė, kad vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos klausimas turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į faktines aplinkybes ir kad nagrinėjamu atveju ši vieta pasikeitė išvežus vaiką į Airiją; tai padaryta laikantis 2012 m. balandžio 2 d. sprendimo, kuriuo jai suteikta teisė vienai spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos, taigi, nėra jokio globos teisių pažeidimo. Ji teigia, kad nei minėto sprendimo pobūdis, nei dėl jo pateiktas apeliacinis skundas netrukdo pakeisti gyvenamosios vietos, kaip tai buvo padaryta konkrečiu atveju. Kiek tai susiję su „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoka, ji remiasi Teisingumo Teismo sprendimais *A* (C-523/07, EU:C:2009:225) ir *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829).
- 30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad nagrinėjant ginčą pagrindinėje byloje kyla reglamento 2, 12, 19 ir 24 straipsnių aiškinimo klausimų. Jis nurodo, kad Prancūzijos teismai buvo pirmieji, į kuriuos kreiptasi, kaip tai suprantama pagal šį reglamentą, kad šių teismų jurisdikciją tuo momentu, kai į juos buvo kreiptasi, aiškiai pripažino abu tėvai ir kad, šių teismų teigimu, jie išlaikė jurisdikciją spręsti dėl tėvų pareigų nepaisant fakto, kad vaikas buvo Airijoje. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tokiu atveju reikėtų pripažinti, jog motina neteisėtai laikė vaiką po to, kai pirmą kartą pažeidė 2012 m. balandžio 2 d. sprendime įtvirtintą bendravimo su vaiku teisę. Atitinkamai jis siekia išsiaiškinti, ar šios jurisdikcijos netenkama atsižvelgiant į reglamento 12 straipsnio 2 dalies b punkto arba 12 straipsnio 3 dalies a ir b punktų nuostatas. Jo manymu, taikytina reglamento 19 straipsnio 2 dalis.

- 31 Be to, remdamasis sprendimais *A* (EU:C:2009:225) ir *Mercredi* (EU:C:2010:829), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad reglamente neapibrėžta „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoka yra fakto klausimas ir kad reikia atsižvelgti, be kita ko, į gyvenimo atitinkamoje valstybėje narėje aplinkybes ir priežastis. Taigi būtina atsakyti į klausimą, ar Prancūzijos teismai išlaiko jurisdikciją ir ar, atsižvelgiant į Sąjungos teisę, motina ir vaikas galėjo nuolat apsigyventi Airijoje.
- 32 Tokiomis aplinkybėmis *Supreme Court* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar bylos, susijusios su vaiko globa, nagrinėjimas Prancūzijos teisme šios bylos aplinkybėmis neleidžia nustatyti nuolatinės vaiko gyvenamosios vietos Airijoje?
 2. Ar tėvas arba Prancūzijos teismai ir toliau išlaiko vaiko globos teises, todėl vaiko laikymas Airijoje yra neteisėtas?
 3. Ar Airijos teismai turi teisę nagrinėti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos klausimą, kai vaikas nuo 2012 m. liepos mėn., kai jo išvežimas į Airiją neprieštaravo Prancūzijos teisei, gyvena Airijoje?“

Dėl skubos procedūros

- 33 *Supreme Court* prašė nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą taikant Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą remdamasis tuo, kad reglamento 17 konstatuojamojoje dalyje numatyta, jog vaiko neteisėto išvežimo ar negrąžinimo atvejais vaiko grąžinimas turi būti užtikrintas nedelsiant.
- 34 Šiuo klausimu konstatuotina, kad, pirma, prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl reglamento, priimto remiantis konkrečiai EB 61 straipsnio c punktu, t. y. dabartiniu SESV 67 straipsniu, įtvirtintu SESV trečiosios dalies V antraštinėje dalyje, skirtoje laisvės, saugumo ir teisingumo erdvei, išaiškinimo, todėl šis prašymas patenka į Procedūros reglamento 107 straipsnyje apibrėžtą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūros taikymo sritį.
- 35 Antra, iš sprendimo, kuriuo prašoma priimti prejudicinį sprendimą, matyti, jog, nors 2012 m. balandžio 2 d. sprendime buvo numatyta, kad tėvų valdžią vaikui vykdys abu tėvai ir teisė bendrauti su vaiku buvo suteikta tėvui, o 2013 m. kovo 5 d. Bordo apeliacinio teismo sprendimu, kuriuo 2012 m. balandžio 2 d. sprendimas iš dalies panaikintas, nustatyta, kad vaikas turi gyventi su tėvu, tėvas negali reguliariai matytis su savo vaiku, kuriam šiuo metu yra šešeri metai, nuo 2012 m. liepos 12 d., t. y. nuo vaiko išvežimo į Airiją dienos. Kadangi prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas byloje, kurioje nagrinėjamas tėvo prašymas grąžinti vaiką į Prancūziją, ir atsakymai į užduotus klausimus turi lemiamą reikšmę sprendimui šioje byloje priimti, vėlyva šios bylos baigtis galėtų pakenkti vaiko ir tėvo santykių atkūrimui, ir, grąžinus vaiką į Prancūziją, jo integracijai į naują šeiminių ir socialinę aplinką.
- 36 Tokiomis aplinkybėmis, vadovaudamasi teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausiusi generalinį advokatą, Teisingumo Teismo trečioji kolegija nusprendė patenkinti nacionalinio teismo prašymą nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą taikant sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl svarbių reglamento nuostatų

- 37 Pirmiausia pabrėžtina, kad pagrindinėje byloje nėra jokios Prancūzijos ir Airijos teismų jurisdikcijos kolizijos ar tokios kolizijos pavojaus, todėl reglamento 12 ir 19 straipsnių nuostatos, kurias nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nėra svarbios sprendimui minėtoje byloje priimti.
- 38 Iš tikrųjų neginčijama, viena vertus, kad tuo momentu, kai buvo kreipiamasi į Angulemo apygardos teismą ir į Bordo apeliacinį teismą, vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Prancūzijoje, todėl pagal reglamento 8 straipsnį šie teismai turėjo jurisdikciją priimti sprendimą dėl susijusių su tėvų pareigomis nuostatų.
- 39 Kita vertus, konstatuotina, kad 2013 m. gegužės 29 d. *High Court* buvo pateiktas prašymas dėl vaiko grąžinimo į Prancūziją remiantis 1980 m. Hagos konvencijos 12 straipsniu, reglamento 10 ir 11 straipsniais ir 1991 m. Įstatymu dėl vaikų grobimo ir su globos teisėmis susijusių sprendimų vykdymo.
- 40 Toks ieškinys, kuriuo siekiama į kilmės valstybę narę grąžinti į kitą valstybę narę neteisėtai išvežtą ar joje neteisėtai laikomą vaiką, nėra susijęs su tėvų pareigų turiniu, taigi, jo dalykas ir pagrindas nesutampa su ieškinio, kuriuo siekiama, kad būtų priimtas sprendimas dėl tėvų pareigų turinio, dalyku ir pagrindu (žr. Sprendimo *Purrucker*, C-296/10, EU:C:2010:665, 68 punktą). Be to, remiantis 1980 m. Hagos konvencijos 19 straipsniu, pagal šią konvenciją priimtas sprendimas dėl vaiko grąžinimo nėra laikomas lemiamu iš esmės sprendžiant vaiko globos klausimus. Taigi, nėra tokių ieškinių *lis pendens*.
- 41 Pridurtina, kad reglamento 10 straipsnis pagrindinėje byloje taip pat netaikytinas, nes joje nesprendžiama dėl tėvų pareigų turinio.
- 42 Antra, reikia konstatuoti, kad, siekiant priimti sprendimą pagrindinėje byloje, nesvarbus nei reglamento 9 straipsnis, kurį savo 2013 m. rugpjūčio 13 d. sprendime nurodė *High Court* ir kuris susijęs su vaiko ankstesnės nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teismų jurisdikcijos spręsti teisės bendrauti su vaiku klausimus išlaikymu tam tikrą laikotarpį, nurodo *High Court*, nei reglamento 24 straipsnio nuostatos, kurias mini prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ir kurios įtvirtintos reglamento III skyriaus 1 skirsnyje, reglamentuojančiame valstybėje narėje priimtų sprendimų pripažinimą. Kaip matyti iš to, kas išdėstyta, pagrindinėje byloje nekeliamas klausimų dėl jurisdikcijos priimti sprendimą dėl teisės bendrauti ar dėl Prancūzijos teismo priimto sprendimo pripažinimo Airijoje.
- 43 Trečia, reikia pažymėti, kad svarbios nuostatos yra reglamento 2 straipsnio 11 punktas, kuriame apibrėžiama sąvoka „neteisėtas vaiko išvežimas ar negrąžinimas“, ir reglamento 11 straipsnis, kuriuo papildomos 1980 m. Hagos konvencijos nuostatos ir kuris taikomas, kai, kaip pagrindinėje byloje, remiantis šia konvencija į Europos Sąjungos teritorijoje esantį teismą kreipiamasi su prašymu nurodyti grąžinti į valstybę narę neteisėtai į kitą valstybę narę išvežtą ar joje laikomą vaiką.

Dėl pirmojo ir trečiojo klausimų

- 44 Pirmiausia pabrėžtina, kad pagrindinėje byloje iš Prancūzijos į Airiją vaikas buvo išvežtas teisėtai po to, kai buvo priimtas 2012 m. balandžio 2 d. sprendimas, kuriame nurodyta, kad vaikas nuolat gyvens su motina, ir kuriuo motinai suteikta teisė „įsikurti Airijoje“. Kaip atsakydama į Teisingumo Teismo prašymą pateikti patikslinimų vykstant teismo posėdžiui nurodė Prancūzijos vyriausybė, šis sprendimas nebuvo įsiteisėjęs, nes dėl jo galėjo būti pateiktas apeliacinis skundas, o su vaiku susijusios jo nuostatos buvo vykdytinos laikinai. Minėtas sprendimas, dėl kurio buvo pateiktas apeliacinis skundas prieš

išvežant vaiką, praėjus beveik aštuoniems mėnesiams nuo vaiko išvežimo į Airiją, buvo panaikintas 2013 m. kovo 5 d. Bordo apeliacinio teismo sprendimu, kuriame nurodyta, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas tėvą, gyvenantį Prancūzijoje. Šis sprendimas, dėl kurio M pateikė kasacinį skundą, kaip matyti iš Prancūzijos vyriausybės pateiktos informacijos, yra vykdytinas ir įsiteisėjęs, nes pagal Prancūzijos teisę kasacinis skundas nesustabdo sprendimo vykdymo.

- 45 Todėl, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta šio sprendimo 37–43 punktuose, darytina išvada, kad savo pirmuoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar reglamento 2 straipsnio 11 punktą ir 11 straipsnį reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai vaikas išvežtas laikantis laikinai vykdytino teismo sprendimo, kuris vėliau buvo panaikintas teismo sprendimu, nustatančiu, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas vieną iš tėvų, kuris gyvena kilmės valstybėje narėje, valstybės narės, į kurią vaikas išvežtas, teismas, gavęs prašymą dėl vaiko grąžinimo, privalo, įvertinęs visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, patikrinti, ar prieš patariamą neteisėtą vaiko negrąžinimą jo nuolatinė gyvenamoji vieta vis dar buvo kilmės valstybėje narėje.
- 46 Šiuo klausimu pabrėžtina, kad, kaip matyti iš reglamento 2 straipsnio 11 punkte pateikto neteisėto išvežimo ar negrąžinimo apibrėžimo, kurio formuluotė labai panaši į 1980 m. Hagos konvencijos 3 straipsnio formuluotę, pagal šį reglamentą neteisėtu laikomas toks išvežimas ar negrąžinimas, kai vaikas išvežamas arba negrąžinamas pažeidžiant globos teises, įgytas teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta prieš pat išvežimą ar negrąžinimą, teisę.
- 47 Iš šio apibrėžimo matyti, kad neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas, kaip tai suprantama pagal reglamento 2 straipsnio 11 punktą, konstatuojamas tuo atveju, kai vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta yra kilmės valstybėje narėje prieš pat jo išvežimą ar negrąžinimą ir kai vaikas išvežamas ar negrąžinamas pažeidžiant globos teises, suteiktas pagal šios valstybės narės teisę.
- 48 Reglamento 11 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šio straipsnio 2–8 dalys taikomos tais atvejais, kai globos teisių turėtojas prašo kompetentingų valstybės narės institucijų priimti sprendimą remiantis 1980 m. Hagos konvencija sugrąžinti „į kitą, nei jis nuolat gyveno prieš pat neteisėtą išvežimą ar negrąžinimą, valstybę narę“ neteisėtai išvežtą ar neteisėtai tokioje valstybėje laikomą vaiką. Iš to matyti, kad taip nėra tuo atveju, kai prieš pat vaiko išvežimą ar negrąžinimą vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nebuvo kilmės valstybėje narėje.
- 49 Taigi, iš reglamento 2 straipsnio 11 punkto ir 11 straipsnio 1 dalies matyti, kad minėtas 11 straipsnis gali būti taikomas siekiant patenkinti prašymą dėl vaiko grąžinimo tik tuo atveju, jeigu prieš patariamą neteisėtą jo negrąžinimą vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo kilmės valstybėje narėje.
- 50 Kiek tai susiję su „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoka, pabrėžtina, kad, aiškindamas reglamento 8 straipsnį Sprendime A (EU:C:2009:225) ir reglamento 8 ir 10 straipsnius Sprendime *Mercredi* (EU:C:2010:829), Teisingumo Teismas konstatavo, kad reglamente nėra šios sąvokos apibrėžimo, ir nusprendė, kad šios sąvokos prasmę ir apimtį reikia nustatyti atsižvelgiant visų pirma į tikslą, suformuluotą reglamento 12 konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią reglamentu įtvirtinamos jurisdikcijos taisyklės yra suformuluotos labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų (Sprendimo A, EU:C:2009:225, 31 ir 35 punktai ir Sprendimo *Mercredi*, EU:C:2010:829, 44 ir 46 punktai).
- 51 Šiuose sprendimuose Teisingumo Teismas taip pat konstatavo, kad nustatyti vaiko nuolatinę gyvenamąją vietą turi nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į visas kiekvieno konkretaus atvejo faktines aplinkybes (Sprendimo A, EU:C:2009:225, 37 ir 44 punktai ir Sprendimo *Mercredi*, EU:C:2010:829, 47 ir 56 punktai). Šiuo klausimu jis nusprendė, kad, be vaiko fizinio buvimo tam tikroje valstybėje narėje, reikia atsižvelgti ir į kitus veiksnius, galinčius patvirtinti, kad toks buvimas visai nėra laikinas ar

atsitiktinis ir kad vaiko gyvenamoji vieta yra ta vieta, kur vaikas tam tikru būdu integravosi į socialinę ir šeiminingą aplinką (Sprendimo *A*, EU:C:2009:225, 38 ir 44 punktai ir Sprendimo *Mercredi*, EU:C:2010:829, 47, 49 ir 56 punktai).

- 52 Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad šiuo tikslu, be kita ko, reikia atsižvelgti į gyvenimo valstybės narės teritorijoje ir šeimos persikėlimo į šią valstybę trukmę, reguliarumą, sąlygas ir priežastis, vaiko pilietybę, mokyklos lankymo vietą ir sąlygas, kalbos žinias ir šeiminius bei socialinius vaiko ryšius toje valstybėje (Sprendimo *A*, EU:C:2009:225, 39 ir 44 punktai ir Sprendimo *Mercredi*, EU:C:2010:829, 48, 49 ir 56 punktai). Jis taip pat nusprendė, kad abiejų tėvų ar vieno iš jų ketinimas apsigyventi su vaiku kitoje valstybėje narėje, išreikštas tam tikromis konkrečiomis priemonėmis, kaip būsto tokioje valstybėje narėje įsigijimas arba išsinuomojimas, gali būti vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos pakeitimo požymis (žr. Sprendimo *A*, EU:C:2009:225, 40 ir 44 punktus ir Sprendimo *Mercredi*, EU:C:2010:829, 50 punktą).
- 53 Be to, Sprendimo *Mercredi* (EU:C:2010:829) 51–56 punktuose Teisingumo Teismas konstatavo, kad gyvenimo valstybėje trukmė gali būti tik vienas iš požymių vertinant visas nagrinėjamo atvejo faktines aplinkybes, ir nurodė kriterijus, į kuriuos konkrečiai reikia atsižvelgti, kai vaikas yra mažametis.
- 54 Reglamento 2 straipsnio 11 punkte ir 11 straipsnyje vartojamos sąvokos „nuolatinė [vaiko] gyvenamoji vieta“ turinys negali skirtis nuo minėtuose sprendimuose išaiškinto turinio, kiek tai susiję su reglamento 8 ir 10 straipsniais. Taigi iš šio sprendimo 46–53 punktų matyti, kad būtent valstybės narės, į kurią išvežtas vaikas, teismas, kuriam, remiantis 1980 m. Hagos konvencija ir reglamento 11 straipsniu, pateiktas prašymas dėl vaiko grąžinimo, turi patikrinti, ar prieš pat tariamą neteisėtą vaiko išvežimą ar negrąžinimą jo nuolatinė gyvenamoji vieta buvo kilmės valstybėje narėje; tai jis turi padaryti atsižvelgdamas į visas nagrinėjamo atvejo faktines aplinkybes ir laikydamasis minėtuose sprendimuose nurodytų vertinimo kriterijų.
- 55 Nagrinėjant vaiko gyvenimo valstybėje narėje, į kurią jis išvežtas, priežastis ir vieno iš tėvų, kuris jį ten išvežė, ketinimą, pagrindinėje byloje susiklosčiusiomis aplinkybėmis svarbu atsižvelgti į tai, kad teismo sprendimas, kuriuo leista išvežti vaiką, galėjo būti vykdomas laikinai ir kad dėl jo buvo pateiktas apeliacinis skundas. Šie kriterijai neskatina daryti išvados, kad nuolatinė vaiko gyvenamoji vieta buvo pakeista, nes minėtas sprendimas buvo laikinas, ir kad jame nurodytas vienas iš tėvų išvežimo momentu negalėjo būti tikras, kad gyvenimas šioje valstybėje narėje bus nelaikinas.
- 56 Atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti vaiko interesų apsaugą, vertinant visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes šiuos kriterijus reikia lyginti su kitais faktinėmis aplinkybėmis grindžiamais kriterijais, kuriais remiantis galima būtų įrodyti tam tikrą vaiko integraciją į socialinę ir šeiminingą aplinką jį išvežus ir kurie nurodyti šio sprendimo 52 punkte, ypač į laikotarpį tarp šio išvežimo ir teismo sprendimo panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir nustatyti, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas vieną iš tėvų, kuris gyvena kilmės valstybėje. Tačiau į laikotarpį po šio sprendimo priėmimo negalima atsižvelgti.
- 57 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir trečiąjį klausimus teiktinas toks atsakymas: reglamento 2 straipsnio 11 punktą ir 11 straipsnį reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai vaikas išvežtas laikantis laikinai vykdytino teismo sprendimo, kuris vėliau buvo panaikintas teismo sprendimu, nustatančiu, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas vieną iš tėvų, kuris gyvena kilmės valstybėje narėje, valstybės narės, į kurią vaikas išvežtas, teismas, gavęs prašymą dėl vaiko grąžinimo, privalo, įvertinęs visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, patikrinti, ar prieš pat tariamą neteisėtą vaiko negrąžinimą jo nuolatinė gyvenamoji vieta vis dar buvo kilmės valstybėje narėje. Atliekant šį vertinimą svarbu atsižvelgti į aplinkybę, kad teismo sprendimas, kuriuo leista išvežti vaiką, galėjo būti laikinai vykdomas ir kad dėl jo buvo pateiktas apeliacinis skundas.

Dėl antrojo klausimo

- 58 Kadangi Prancūzijos vyriausybė ir Komisija mano, kad dėl šio klausimo priimtino kyla abejonių, nes juo prašoma aiškinti 1980 m. Hagos konvenciją, pabrėžtina, kad, kaip generalinis advokatas nurodė savo nuomonės 54–57 punktuose, atsižvelgiant į tai, kad kai kuriomis reglamento nuostatomis pakartojamas minėtos konvencijos tekstas arba į ją daroma nuoroda, prašomas išaiškinimas būtinas siekiant užtikrinti reglamento ir šios konvencijos vienodą taikymą Sąjungoje, ir toks aiškinimas nėra nesvarbus sprendimui pagrindinėje byloje priimti (šiuo klausimu žr. Sprendimo *McB.*, C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 32–37 punktus).
- 59 Dėl bylos esmės visų pirma pabrėžtina, kad vykstant teismo posėdžiui Prancūzijos vyriausybė nurodė, jog pagal Prancūzijos teisę teismas negali būti globos teisių turėtojas.
- 60 Antra, tiek, kiek klausimą dėl Prancūzijos teismų jurisdikcijos priimti sprendimą dėl vaiko globos teisių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas sieja su klausimu, ar negražinimas yra neteisėtas, pabrėžtina, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 38 punkte, Bordo apeliacinis teismas turėjo jurisdikciją pagal reglamento 8 straipsnį, kai savo 2013 m. kovo 5 d. sprendime nurodė, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas tėvą. Vis dėlto tai nenulemia vaiko negražinimo neteisėtumo, kaip tai suprantama pagal reglamentą, nes neteisėtumas priklauso ne nuo kilmės valstybės narės teismų jurisdikcijos *per se*, bet, kaip konstatuota šio sprendimo 47 punkte, nuo to, ar buvo pažeistos globos teisės, suteiktos pagal kilmės valstybės narės teisę.
- 61 Trečia, pabrėžtina, kad reglamento 2 straipsnio 11 punkte pateiktame sąvokos „neteisėtas išvežimas ar negražinimas“ apibrėžime neminimas bendravimo su vaiku teisės pažeidimas.
- 62 Tokiomis aplinkybėmis manytina, kad savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar tuo atveju, kai vaikas išvežtas laikantis laikinai vykdytino teismo sprendimo, kuris vėliau buvo panaikintas teismo sprendimu, nustatančiu, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas vieną iš tėvų, kuris gyvena kilmės valstybėje narėje, vaiko negražinimas į pastarąją valstybę narę po to, kai buvo priimtas šis antrasis sprendimas, yra neteisėtas, todėl reikia taikyti reglamento 11 straipsnį.
- 63 Šiuo klausimu užtenka konstatuoti, kad globos teisių pažeidimas, kaip jis suprantamas pagal šį reglamentą, yra tuo atveju, kai vaikas negražinamas į kilmės valstybę narę po to, kai šios valstybės narės teismas priima sprendimą, kuriame nurodoma, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas vieną iš tėvų, kuris gyvena šioje valstybėje narėje, nes pagal reglamento 2 straipsnio 9 punktą globos teisės apima teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą. Todėl vaiko negražinimas pažeidžiant šį sprendimą yra neteisėtas, kaip tai suprantama pagal reglamentą. Taigi, jeigu prieš pat tokį negražinimą vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo kilmės valstybėje narėje, taikytinas reglamento 11 straipsnis.
- 64 Jeigu būtų nuspręsta, kad ši gyvenamosios vietos sąlyga netenkinama, sprendimas atmesti remiantis reglamento 11 straipsniu pateiktą prašymą dėl vaiko grąžinimo, kuris neturi įtakos globos teisių, dėl kurių kilmės valstybės narės teismas jau priėmė sprendimą, turiniui, priimamas nepažeidžiant galimybės taikyti reglamento III skyriuje nustatytų teisės normų, reglamentuojančių valstybėje narėje priimtų sprendimų pripažinimą ir jų vykdymą.
- 65 Taip pagrindinėje byloje negražinus vaiko į Prancūziją padarytas globos teisių pažeidimas, kaip jis suprantamas pagal reglamentą ir kaip tai matyti iš 2013 m. kovo 5 d. Bordo apeliacinio teismo sprendimo. Todėl toks negražinimas yra neteisėtas, kaip tai suprantama pagal reglamentą, ir reglamento 11 straipsnis gali būti taikomas siekiant patenkinti prašymą dėl vaiko negražinimo, jeigu jurisdikciją turintis Airijos teismas nuspręstų, kad prieš pat priimant minėtą sprendimą vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Prancūzijoje. Tuo atveju, jeigu minėtas teismas nuspręstų, kad tuo

momentu vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Airijoje, sprendimą atmesti prašymą dėl vaiko negrąžinimo jis turi priimti nepažeisdamas galimybės taikyti reglamento III skyriuje įtvirtintų teisės normų tam, kad būtų užtikrintas tokio sprendimo vykdymas.

- 66 Kalbant apie pastarąją prielaidą, primintina, kad, kaip matyti iš reglamento 21 konstatuojamosios dalies, reglamentas pagrįstas koncepcija, pagal kurią valstybėje narėje priimtų sprendimų pripažinimas ir vykdymas turi būti grindžiamas abipusiu pasitikėjimu, o nepripažinimo pagrindai turėtų būti minimalūs (Sprendimo *Rinau*, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, 50 punktas).
- 67 Aplinkybė, kad vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta galėjo pasikeisti po to, kai buvo priimtas pirmosios instancijos teismo sprendimas, vykstant apeliacinei procedūrai, ir kad konkrečiu atveju tokį pasikeitimą galėjo konstatuoti teismas, kuriam, remiantis 1980 m. Hagos konvencija ir reglamento 11 straipsniu, pateiktas prašymas dėl vaiko grąžinimo, nėra kriterijus, kuriuo vienas iš tėvų, kuris laiko vaiką pažeisdamas globos teises, galėtų remtis siekdamas išlaikyti faktinę situaciją, susidariusią dėl jo neteisėto elgesio, arba prieštaraudamas, kad būtų vykdomas kilmės valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl tėvų pareigų, kuris yra vykdytinas ir apie kurį buvo pranešta. Nusprendus, kad teismo, į kurį kreiptasi su tokiu prašymu, konstatavimas, jog pasikeitė vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, suteikia galimybę išlaikyti tokią faktinę situaciją ir kliudyti tokio sprendimo vykdymui, tai reikštų, kad nesilaikoma reglamento III skyriaus 2 skirsnyje numatyto mechanizmo ir kad jis netenka prasmės.
- 68 Be to, tokiu atveju, kaip pagrindinėje byloje, kilmės valstybėje narėje priimto sprendimo dėl tėvų pareigų apskundimas negali daryti poveikio tokio sprendimo vykdymui.
- 69 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą teiktinas toks atsakymas: reglamentą reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai vaikas išvežtas laikantis laikinai vykdytino teismo sprendimo, kuris vėliau buvo panaikintas teismo sprendimu, nustatančiu, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas vieną iš tėvų, kuris gyvena kilmės valstybėje narėje, vaiko negrąžinimas į pastarąją valstybę narę po to, kai priimamas šis antrasis sprendimas, yra neteisėtas, ir nusprendus, kad prieš pat tokį negrąžinimą vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta dar buvo kilmės valstybėje narėje, taikytinas reglamento 11 straipsnis. Tačiau jeigu būtų nuspręsta, kad tuo momentu vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nebebuvo kilmės valstybėje narėje, sprendimas atmesti remiantis šia teisės nuostata pateiktą prašymą dėl vaiko grąžinimo priimamas nepažeidžiant galimybės taikyti reglamento III skyriuje nustatytų teisės normų, reglamentuojančių valstybėje narėje priimtų sprendimų pripažinimą ir jų vykdymą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 70 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 2 straipsnio 11 punktą ir 11 straipsnį reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai vaikas išvežtas laikantis laikinai vykdytino teismo sprendimo, kuris vėliau buvo panaikintas teismo sprendimu, nustatančiu, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas vieną iš tėvų, kuris gyvena kilmės valstybėje narėje, valstybės narės, į kurią vaikas išvežtas, teismas, gavęs prašymą dėl vaiko grąžinimo, privalo, įvertinęs visas nagrinėjamo atvejo aplinkybes, patikrinti, ar prieš pat tariamą neteisėtą vaiko negrąžinimą

jo nuolatinė gyvenamoji vieta vis dar buvo kilmės valstybėje narėje. Atliekant šį vertinimą svarbu atsižvelgti į aplinkybę, kad teismo sprendimas, kuriuo leista išvežti vaiką, galėjo būti laikinai vykdomas ir kad dėl jo buvo pateiktas apeliacinis skundas.

2. Reglamentą Nr. 2201/2003 reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai vaikas išvežtas laikantis laikinai vykdytino teismo sprendimo, kuris vėliau buvo panaikintas teismo sprendimu, nustatančiu, kad vaiko gyvenamoji vieta yra pas vieną iš tėvų, kuris gyvena kilmės valstybėje narėje, vaiko negrąžinimas į pastarąją valstybę narę po to, kai priimamas šis antrasis sprendimas, yra neteisėtas, ir nusprendus, kad prieš pat tokį negrąžinimą vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta vis dar buvo kilmės valstybėje narėje, taikytinas šio reglamento 11 straipsnis. Tačiau jeigu būtų nuspręsta, kad tuo momentu vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nebebuvo kilmės valstybėje narėje, sprendimas atmesti remiantis šia teisės nuostata pateiktą prašymą dėl vaiko grąžinimo priimamas nepažeidžiant galimybės taikyti to paties reglamento III skyriuje nustatytų teisės normų, reglamentuojančių valstybėje narėje priimtų sprendimų pripažinimą ir jų vykdymą.

Parašai.